

УДК: 34.037

кандидат юридичних наук, доцент Білоцький О.В

Івано-Франківській національно-технічний університет нафти і газу,
Україна, Івано – Франківськ

слухач магістратури за спеціальністю «Державна служба»,

Підберезький І.В

Івано-Франківській національно-технічний університет нафти і газу,
Україна, Івано – Франківськ

Дарвай В.В

Менеджер міжнародної логістичної компанії „ANTHENTIC” logistic
G. m.b.H, Austria, Langkampfen

КОРУПЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті висвітлено сутність поняття, причини виникнення та класифікації заходів запобігання та протидії корупції. Особливу увагу акцентовано на причинах виникнення та поширення корупції в Україні. Проаналізовано основні напрямки боротьби з корупцією відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Окреслено порядок формування та діяльності нового центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, - Національного агентства з питань запобігання корупції. Охарактеризовано вплив корупції на розвиток українського суспільства. Запропоновано шляхи подолання корупції.

Ключові слова: корупція, поширення корупції, корумпованість, боротьба з корупцією, шляхи запобігання та протидії корупції.

*кандидат юридических наук, доцент Белоцкий О.В. Ивано-Франковской
национально-технический университет нефти и газа, Украина, Ивано –
Франковск*

*слушатель магистратуры по специальности «Государственная служба»,
Пидберезький И.В. Ивано-Франковской национально-технический университет
нефти и газа, Украина, Ивано – Франковск*

*Дарвай В.В. Менеджер международной логистической компании „
ANTHENTIC " logistic G. mbH, Austria, Langkampfen* КОРРУПЦИЯ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ
НА РАЗВИТИЕ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

*В статье отражена сущность понятия, причины возникновения и
классификации мер предупреждения и противодействия коррупции. Особое
внимание акцентировано на причинах возникновения и распространения
коррупции в Украине. Проанализированы основные направления борьбы с
коррупцией в соответствии с Законом Украины «О предотвращении
коррупции». Установлен порядок формирования и деятельности нового
центрального органа исполнительной власти со специальным статусом,
который обеспечивает формирование и реализует государственную
антикоррупционную политику - Национального агентства по вопросам
предотвращения коррупции. Охарактеризованы влияние коррупции на развитие
украинского общества. Предложены пути преодоления коррупции.*

*Ключевые слова: коррупция, распространение коррупции,
коррумпированность, борьба с коррупцией, пути предотвращения и
противодействия коррупции.*

*Candidate of juridical sciences, associate professor O.V. Bilotskyi Ivano-
Frankivsk national technical university of oil and gas, Ukraine, Ivano – Frankivsk*

*Listener magistracy on specialty "Civil Service" Pidbereszkyi I.V. Ivano-
Frankivsk national technical university of oil and gas, Ukraine, Ivano – Frankivsk*

*Darvay V.V. Manager international logistics company,, ANTHENTIC " logistic
G. mbH, Austria, Langkampfen /*

Corruption and its impact on the development of Ukrainian society

The article is reported the essence of the concept, causes and classification and action combating of corruption. Particular attention to the causes and spread of corruption in Ukraine is accented. The basic directions of fighting corruption according to the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" are analysed. Outlined the procedure of the formation and activities of the new central executive body with special status, which provides development and implement the national anti-corruption policy - The National Agency for prevention of corruption. The influence of corruption on development of Ukrainian society is described. The ways of fighting corruption are proposed.

Keywords: corruption, corruption spreading, corruptibility, fight with corruption, ways of preventing and combating corruption.

Вступ. Випадки корупції зафіксовані істориками ще з моменту створення держави. Із розвитком людства еволюціонувало й ставлення до корупції: від звичайної норми у первісному суспільстві до загрози конституційним правам і свободам громадян, правопорядку, чесності та соціальної справедливості.

Наразі чітко зрозуміло, що корупція підриває віру суспільства у демократичність державних процесів, перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню будь-якої країни.

Корупція є соціальним явищем, яке створює численні загрози для окремого громадянина, суспільства та держави. З таких позицій корупція – це суспільне явище, яке є системою певних відносин, заснованих на певних протиправних угодах осіб, які виконують різного роду владні функції, на шкоду державним, суспільним інтересам та законним інтересам окремих громадян чи юридичних осіб, і є негативним та дестабілізуючим фактором соціально-економічного розвитку держави, що породжує у людей почуття недовіри до владних та управлінських структур. Корупційні процеси в Україні набули найбільших небезпечних і поширених соціально-негативних явищ. Корупція сприяє зростанню тіньової економіки, зрощенню владних структур, посиленню організованої і економічної злочинності, а також викликає неминучу моральну деградацію суспільства, загострення соціальних суперечностей. Більшою чи

меншою мірою незважаючи на значну активізацію зусиль світової спільноти , ухвалення різних міжнародних актів, угод, корупція залишається важливою складовою діяльності будь-якого державного апарату.

Питанню дослідження корупції та соціальної політики в Україні присвячено багато праць, проте кризові явища і недосконалість проведення державної соціальної політики чинять негативний вплив на якість життя українського суспільства. Аналіз наукових праць, показав, що для України модернізація соціальної політики та зменшення корупційних проявів в системі державного управління потребує більш детального аналізу.

Роботи по окремих аспектах корупції, як соціально-економічного явища досліджувалися у роботах провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців у даній сфері: Молдована Є.С, В. Бутенка, С. Головатого, І. Данова, Л. Денисенка, О. Кальмана, М. Камлика, І. Матюхіної, М. Мельника, Є. Невмержицького, М. Полудьонного, О. Собового, О. Филімонова та інших.

Як злочинну діяльність у сфері політики або державного управління, що полягає у використанні посадовими особами наданих їм прав і владних можливостей з метою особистого збагачення, пропонує розглядати корупцію М. Ю. Тихомиров. До найбільш типових проявів корупції він відносить підкуп чиновників і громадсько-політичних діячів, отримання неправомірної вигоди за законне чи незаконне надання благ і переваг, протекціонізм - висування працівників за ознаками родичання, земляцтва, особистої відданості і приятельських стосунків. Як видно із вжитих М. Ю. Тихомировим у пропонованій ним дефініції поняття «корупція» слів «злочинна діяльність» цей автор відносить до корупції лише кримінально карані діяння. Приблизно такої ж позиції щодо розуміння поняття «корупція» дотримуються значна частина авторів інших юридичних енциклопедичних видань.

В суспільстві домінує думка, що саме однією з головних причин корупції є бідність, тобто без бідності не було б і корупції. Та чи це насправді так? Бідність і корупція стали сьогодні головною національною загрозою будь-якої країни. А для сучасної України бідність стала не тільки хронічним явищем,

визначаючи спосіб життя більшої частини населення, але і фактором поляризації суспільства, його поділу на дуже заможних і дуже бідних при катастрофічному зменшенні середнього прошарку суспільства [1].

Під час розвитку суспільства, корупція розвивається відповідаючи провідним процесам в економіці, політиці, інших галузях соціального життя. Особливо очевидний цей процес у даний час, коли світове співтовариство інтенсивно інтегрується, а глобалізація стала природною ознакою не тільки міждержавних відносин і економічної діяльності, але і життя якщо не кожного представника людства, то всіх соціальних груп, категорій населення поза залежністю від території їхнього проживання. Корупція в міжнародному співробітництві здійснюється при створенні підприємств за участю іноземного капіталу, при реалізації інвестиційних проектів і приватизації державної власності, при вирішенні проблем розділу ринків для збуту продукції й в інших формах [5, с. 72-73].

Отже питання корупції залишається питанням, яке необхідно викоринювати шляхом встановлення нових реформ, а також прийняттям кардинальних рішень, які б сприяли розробкам нових програм та методів їх впровадження.

Питання корупції є проблемою, яку можна назвати масштабною і найгострішою в сучасному суспільстві. Разом із тим це явище соціального значення, яке має свою давню історію і, як свідчить досвід, жодній із держав досі не вдалося її побороти. Окремим державам за допомогою антикорупційних методів на певний період вдалося істотно зменшити масштаби корупції, але з часом владні структури знаходили нові схеми, методи та форми її прояву.

Судячи з того, що формування цілих корупційних мереж відбувається в самій гілці державної влади, це виводить корупцію на новий рівень організації, пристосування до зовнішніх чинників, що безпосередньо впливали на її організацію.

З кожним роком корупція все більш заповнює всі гілки влади при цьому опустошаючи державний бюджет України. Корупція в сучасних умовах стала

чинником, який реально загрожує національній безпеці і конституційному ладу України. Це явище негативно впливає на різні сторони суспільного життя: економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні відносини. Корумповані відносини все більше витісняють правові, етичні відносини між людьми, із аномалії поступово перетворюються у норму поведінки.

В Україні за останні роки було багато спроб змінити законопроекти, які б дали поштовх докорінно змінити систему, яка обкрадає державний бюджет, а в свою чергу це все відбивається на населенню. Нові доповнення до законопроектів, щодо антикорупційних систем не дали бажаного результату а ще більше зміцнилися.

Верховна Рада України на засіданні 14.10.2014 року ухвалила Закон «Про запобігання корупції» . Цей Закон замінив Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», який згодом утратить чинність. У Прикінцевих положеннях нового Закону «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. зазначено: «Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через шість місяців згідно з пунктом 1 Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону України «Про запобігання корупції з дня набрання ним чинності визнати такими, що втратили чинність:

- 1) Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 2) Закон України «Про правила етичної поведінки».

При цьому вперше Закон України «Про запобігання корупції» був офіційно опублікований у виданні «Голос України» 25 жовтня 2014 року. З огляду на зазначене, положення Закону «Про запобігання корупції», пов'язані з регулюванням суспільних відносин в антикорупційній сфері, введено в дію 26 квітня 2015 року.

Зробимо невеликий аналіз, а що ж нового міститиме ухвалений антикорупційний закон, а також чи вплинуть ці чинники для покращення даної

ситуації в Україні. Отже новий закон в антикорупційній сфері передбачає насамперед утворення:[2]

- національної комісії з питань запобігання корупції.
- здійснення зовнішнього контролю за виконанням повноважень посадових осіб в окремих випадках, політична нейтральність посадових осіб.
- до 1 квітня подаватиметься декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави чи місцевого самоврядування, шляхом заповнення на офіційному веб-сайті;
- в антикорупційній декларації відображатимуть видатки та всі правочини, учинені у звітному періоді;
- національна комісія проводить контроль стосовно декларацій, поданих суб'єктами декларування;
- моніторинг способу життя суб'єктів декларування;
- зміна розмірів штрафних санкцій за порушення антикорупційних вимог.

Законом передбачається створення нового центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, — Національного агентства з питань запобігання корупції. Агентство утворюватиметься Кабміном і складатиметься з п'яти членів, які призначатимуться на посаду урядом строком на чотири роки за результатами конкурсу.

До складу конкурсної комісії увійдуть: 1) особа, визначена Верховною Радою за поданням парламентського комітету, до предмету відання якого належать питання боротьби з організованою злочинністю і корупцією; 2) особа, визначена президентом України; 3) особа, визначена Кабінетом міністрів України; 4) керівник спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань державної служби; 5) четверо осіб, запропонованих громадськими об'єднаннями, що мають досвід роботи у сфері запобігання корупції, які відбираються в порядку, визначеному Положенням про конкурс.

Очолюватиме Національне агентство голова, який обиратиметься строком на два роки з числа його членів. Одна й та сама особа не зможе обіймати цю посаду два строки поспіль. Основною формою роботи Національного агентства будуть засідання, які проводитимуться не рідше одного разу на тиждень.

Повноваження Національного агентства: проведення аналізу стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів. Розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії; організацію проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції; здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та ін.

Деякі положення Закону стосовно діяльності Національного агентства є дещо сумнівними та юридично некоректними. Виявивши ознаки корупційного правопорушення, Національне агентство надсилає висновок спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. Цей висновок є обов'язковим для розгляду, про результати Агентство повідомляють не пізніше п'яти днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення.

Однак тим самим порушуються приписи ч. 1 ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України, відповідно до яких слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

Крім того, у даному випадку незрозуміло, про який «висновок» може бути у випадку виявлення Національним агентством ознак корупційного

адміністративного правопорушення. Адже у ч. 2 ст. 13 Закону передбачено, що у таких випадках уповноважені особи Національного агентства повинні складати протоколи про відповідні адміністративні правопорушення з подальшою передачею їх до суду.

Антикорупційні програми повинні передбачати[4], визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері, заходи з їх реалізації, а також за виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми; оцінку корупційних ризиків у діяльності органу, установи, організації, причини, що їх породжують та умови, що їм сприяють; заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси; навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування;

процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програм; інші спрямовані на запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням заходи.

Але слід виділити, що найважливішим напрямом запобігання та протидії корупції в державному управлінні та соціальній політиці є формування антикорупційної культури суспільства, зокрема негативного ставлення громадян до корупції та готовності протидіяти їй. Крім розглянутих загальних напрямів, важливо проводити інформаційні та навчальні заходи специфічного змісту для певних цільових аудиторій, таких як представники малого бізнесу або ЗМІ, учні та студенти, депутати місцевих рад, працівники галузей освіти, охорони здоров'я тощо. Такі заходи мають відповідати особливостям корупційних проявів у тій чи іншій галузі та сприяти формуванню антикорупційної культури конкретних соціальних груп.

Висновки. Для сильної соціальної політики та зміцнення системи соціального партнерства в Україні, необхідно впровадити ефективну кадрову політику, що забезпечить високий рівень розвитку потенціалу людства, держави, задоволення потреб населення, а також задовольнить всі сторони партнерства рівнем оплати праці, встановленням оптимальної системи

оподаткування, і це в свою чергу дасть змогу створити належні умови праці і дозволить забезпечити сприятливі умови проживання для населення. Якщо новий закон, який набрав чинності 26 квітня 2015 року почне ламати стереотипи якими ми жили протягом останніх років - це докорінно змінить не тільки суспільство але стане початком нової епохи відродження українського народу.

Література:

1. Щур Н.О. Бідність і корупція — загрозливі виклики сучасності [Текст] / Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 27 трав. 2011 р. : у 2 т. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2011. – Т.2. – С. 310-312.

2. Антикорупційний портал. Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.acrc.org.ua>.

3. Український юридичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakoni.com.ua/node/920>.

4. Верховна Рада України. Офіційний веб- портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page2>.

5. Михальченко М. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз : монографія / Михальченко М., Михальченко О., Невмерижицький Є. – К. : ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2010. – 615 с.

References:

1. Shchur N. O. Bidnist i koruptsiia – zahrozlyvi vyklyki suchasnosti [Tekst] / Innovatsii v derzhavnomu upravlinni: systemna intehratsiia osvity, nauky, praktyky : materialy nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu, Kyiv, 27 trav. 2011 r. : u 2 t. / za zah. red. Yu. V. Kovbasiuka, V. P. Troshchynskoho, S. V. Zahorodniuka. – K. : NADU, 2011. – T. 2. – S. 310-312.

2. Antykoruptsiinyi portal. Zakon Ukrainy “Pro zasady zapobihannia i protydii koruptsii” [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.acrc.org.ua>.

3. Ukrainskyi yurydychnyi portal [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakoni.com.ua/node/920>.

4. Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi veb-portal [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page2>.

5. Mykhalchenko M. Koruptsiia v Ukraini: polityko-filosofskyi analiz : monohrafiia / Mykhalchenko M., Mykhalchenko O., Nevmerzhytskyi Ye. – K. : IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrainy, 2010. – 615 s.